

Enquête Sociale Impact Covid-19

Uitgave van de maand augustus

Inleiding

Het doel van de enquête over de sociale impact van COVID-19 is om een snel overzicht te krijgen van het aantal en situatie van personen die een steunaanvraag hebben ingediend bij de OCMW's in de context van de huidige gezondheidscrisis. Dit om aangepaste maatregelen in te voeren om de begeleiding en de ondersteuning van de begunstigden te verbeteren.

Een eerste enquête werd uitgevoerd in de loop van de maand april via een beperkte steekproef die zo werd gekozen om de socio-economische en demografische diversiteit van de gemeenten te weerspiegelen. Nadat de vragenlijst was getest, werd de enquête begin juni uitgebreid tot alle OCMW's, in de vorm van een online vragenlijst die voortdurend toegankelijk was en die een regelmatige monitoring van maand tot maand mogelijk maakt. De OCMW's werden verzocht om de gegevens in te vullen waarover zij beschikken voor de 3 maanden die voorafgaan aan de lopende maand, wat overeenkomt met een stabilisatieperiode van de administratieve gegevens. Zo is het aantal respondenten gestegen van 25 tot meer dan 320 OCMW's, wat samen goed is voor ongeveer 75% van de leefloners.

Deze nota heeft tot doel de eerste resultaten van de uitgave van de maand juli voor te stellen uit deze uitgebreide enquête, in het bijzonder de evolutie van het aantal begunstigden en van de nieuwe aanvragen volgens het soort steun, maar ook informatie over de situatie vóór de aanvraag, de uitgaven in verband met bepaalde soorten toegekende hulp en gegevens in verband met dakloosheid.

Technische opmerkingen

Alle cijfers die in deze nota worden voorgesteld, hebben betrekking op België als geheel (en niet meer op de steekproef). Het grotere aantal respondenten heeft de statistische representativiteit namelijk sterk verbeterd en heeft het mogelijk gemaakt om de meeste gegevens van de steekproef met voldoende precisie te extrapoleren naar heel België.

Alle groeipercentages voorgesteld in deze nota zijn maandelijks (evolutie van maand tot maand). Dit met de bedoeling om de bijzondere evoluties van de laatste maanden te benadrukken. Door de evoluties op jaarbasis te berekenen, zou de evolutie van de laatste maanden worden opgenomen in een dalende tendens vóór de crisis (laatste cijfer van het LL vóór de crisis: - 1,0 % in februari 2020 in vergelijking met februari 2019), wat minder illustratief is.

Evolutie van het aantal begunstigden

De resultaten van de enquête maken het mogelijk om de groei te berekenen van het aantal personen dat hulp ontvangt in de steekproef voor verschillende soorten hulp, waarvan wij de belangrijkste hieronder herhalen:

	Begunstigden* : maandelijks aantal					
	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni
Maatschappelijke hulp- en dienstverlening (Totaal)	279198	290720	290346	288652	288453	293954
1. leefloon	147297	149476	152633	154175	153142	150467
<i>waarvan opleg leefloon</i>	39372	41211	40883	40267	39181	38800
<i>waarvan leefloon in vorm van voorschot</i>	6629	7251	6057	6464	6349	5107
2. equivalent leefloon	11328	11572	11593	11570	11456	11809
3. tewerkstelling	15213	15446	14971	13679	13105	12881
<i>waarvan tijdelijk werkloos</i>			2127	2583	1790	578
4. dringende medische hulp**	16709	15849	15851	15499	15411	16635
5. andere maatschappelijke hulp- en dienstverlening	155921	149975	147642	145230	146885	142349
<i>waarvan niet-dringende medische hulp**</i>	52727	53053	53185	51377	51941	64037
<i>waarvan hulp betreffende kinderarmoede</i>	10108	9754	9097	6258	5618	6216
<i>waarvan schuldbemiddeling</i>	34346	35624	35927	36657	36486	39289
<i>waarvan administratieve hulp</i>	29018	28702	28901	29309	30093	34803
<i>waarvan financiële hulp</i>	37410	37480	35364	30590	27997	36518
<i>waarvan voedselhulp</i>	38284	40125	30979	33859	42966	31371

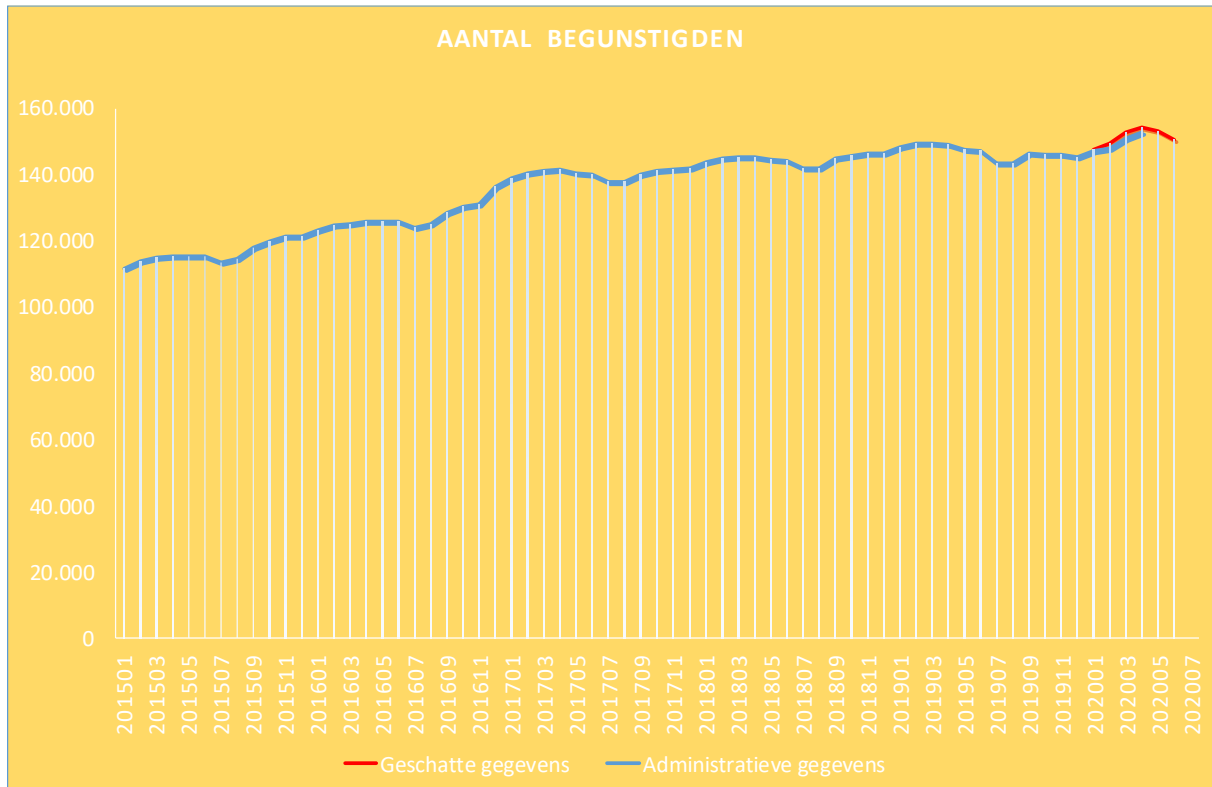
	Begunstigden* : maandelijkse groei				
	Januari-Februari	Februari-Maart	Maart-April	April-Mei	Mei-Juni
Maatschappelijke hulp- en dienstverlening (Totaal)	4,1%	-0,1%	-0,6%	-0,1%	1,9%
1. leefloon	1,5%	2,1%	1,0%	-0,7%	-1,7%
<i>waarvan opleg leefloon</i>	4,7%	-0,8%	-1,5%	-2,7%	-1,0%
<i>waarvan leefloon in vorm van voorschot</i>	9,4%	-16,5%	6,7%	-1,8%	-19,6%
2. equivalent leefloon	2,2%	0,2%	-0,2%	-1,0%	3,1%
3. tewerkstelling	1,5%	-3,1%	-8,6%	-4,2%	-1,7%
<i>waarvan tijdelijk werkloos</i>			21,5%	-30,7%	-67,7%
4. dringende medische hulp**	-5,1%	0,0%	-2,2%	-0,6%	7,9%
5. andere maatschappelijke hulp- en dienstverlening	-3,8%	-1,6%	-1,6%	1,1%	-3,1%
<i>waarvan niet-dringende medische hulp**</i>	0,6%	0,2%	-3,4%	1,1%	23,3%
<i>waarvan hulp betreffende kinderarmoede</i>	-3,5%	-6,7%	-31,2%	-10,2%	10,6%
<i>waarvan schuldbemiddeling</i>	3,7%	0,9%	2,0%	-0,5%	7,7%
<i>waarvan administratieve hulp</i>	-1,1%	0,7%	1,4%	2,7%	15,7%
<i>waarvan financiële hulp</i>	0,2%	-5,6%	-13,5%	-8,5%	30,4%
<i>waarvan voedselhulp</i>	4,8%	-22,8%	9,3%	26,9%	-27,0%

* Variabele steekproef van maand tot maand volgens het soort hulp.

** Medische hulp: inclusief de requisitoria.

De enquêtegegevens tonen aan dat het leefloon is gestegen tot april en is gedaald (in mindere mate) in mei en juni. Een nieuwe opwaartse trend in juli moet nog worden bevestigd (voorlopige cijfers). De kwartaalgroei tussen februari en april bedroeg 3,1 %, terwijl de groei over deze periode gemiddeld 0,6 % bedroeg.

Plaatsen we de evolutie van de afgelopen maanden echter in lijn met de historische trend van het aantal LL in België dan wijkt deze slechts licht af van de stabiele tendens sinds 2017:



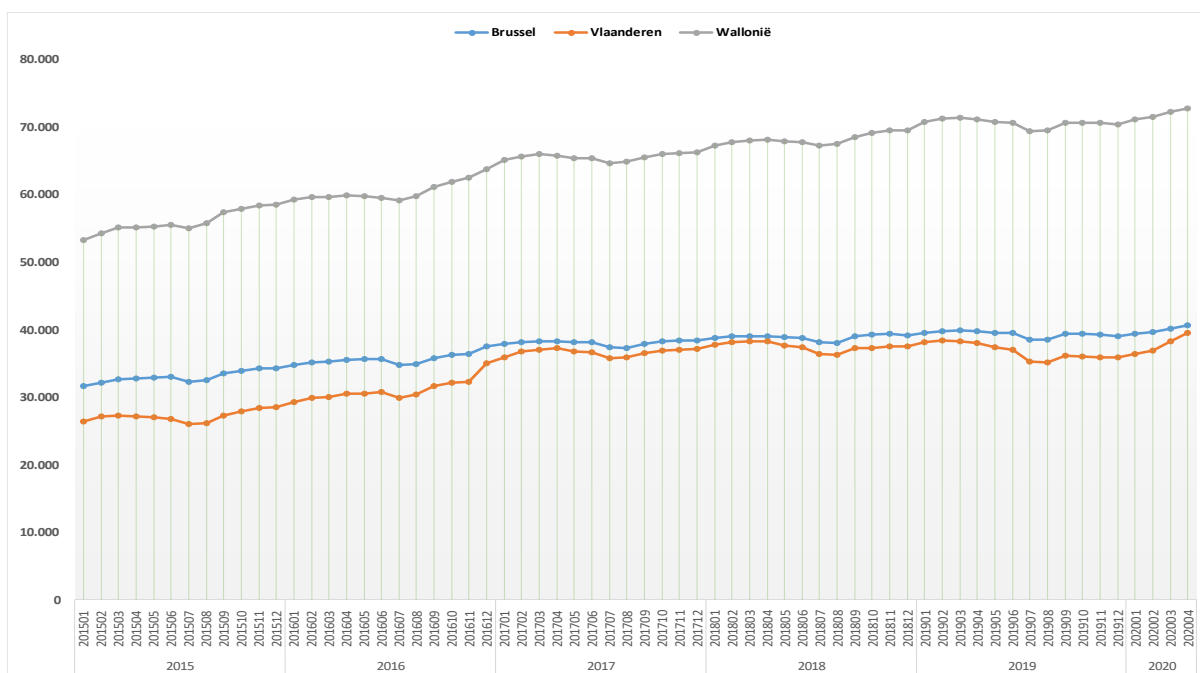
De trend is iets meer opwaarts dan gemiddeld voor de in het onderzoek onderzochte maanden, maar verschilt niet significant van de seizoensgebonden schommelingen, noch van de geleidelijke stijging in 2015 en 2016.

De beschikbare administratieve gegevens tot de maand april bevestigden de tendensen die via de enquête werden waargenomen. In onderstaande kader wordt de evolutie van het aantal LL in detail weergegeven, volgens het soort begunstigden vanuit de administratieve gegevens.

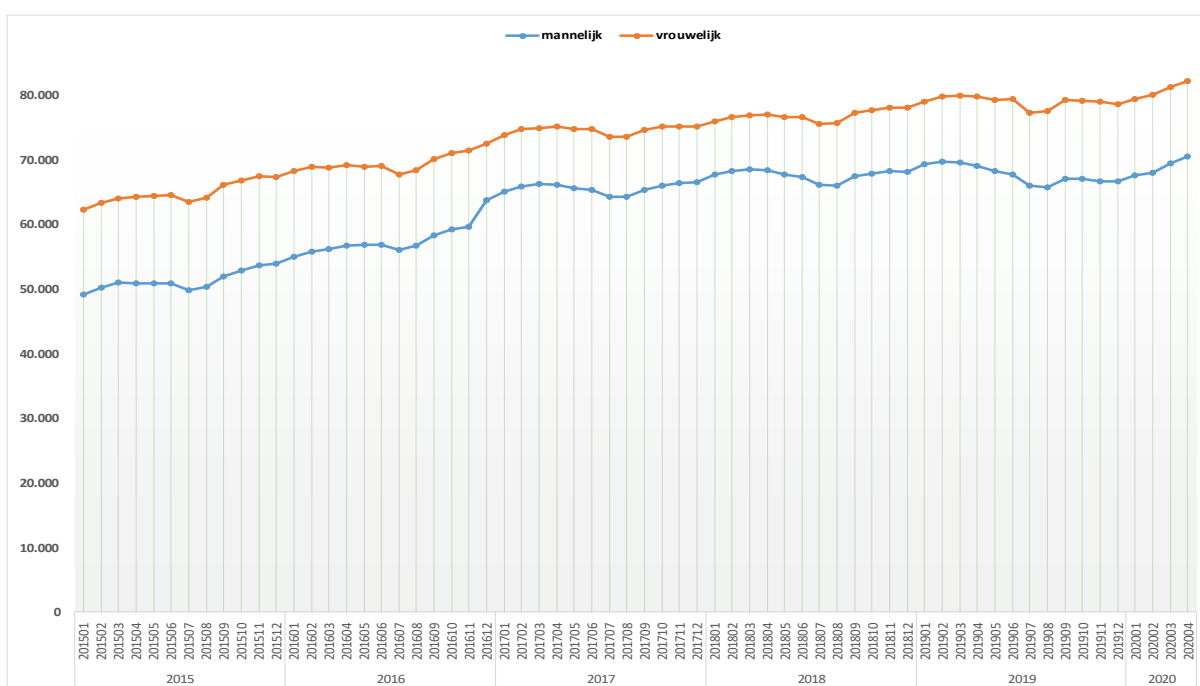
Evolutie van het aantal LL tot de maand april 2020: stabiele administratieve gegevens (update augustus 2020)

Het totale aantal LL, dat in de laatste drie maanden van 2019 begon af te nemen (-0,8 % vs +2 % gemiddeld over 10 jaar), is opnieuw gestegen sinds januari 2020. Terwijl de stijging in januari en februari 2020 kleiner is dan het gemiddelde van de afgelopen 10 jaar voor deze periode (+1,9 % vs. +3,2 %), wijkt de stijging in maart en april 2020 aanzienlijk af van het langetermijngemiddelde (+3,2 % vs. +0,6 %).

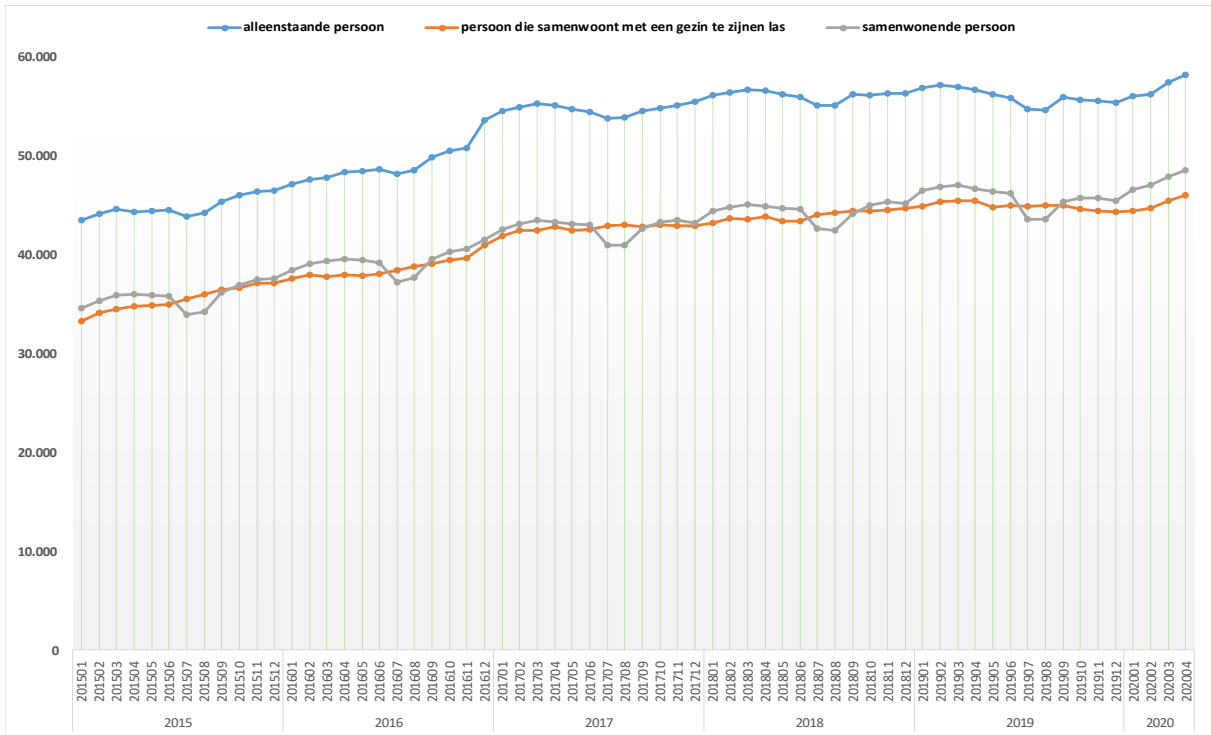
De stijging in maart en april 2020 was meer uitgesproken in het Vlaamse Gewest dan in het Brusselse en het Waalse Gewest (respectievelijk +7,0 %; +2,4 %; +1,7 %).



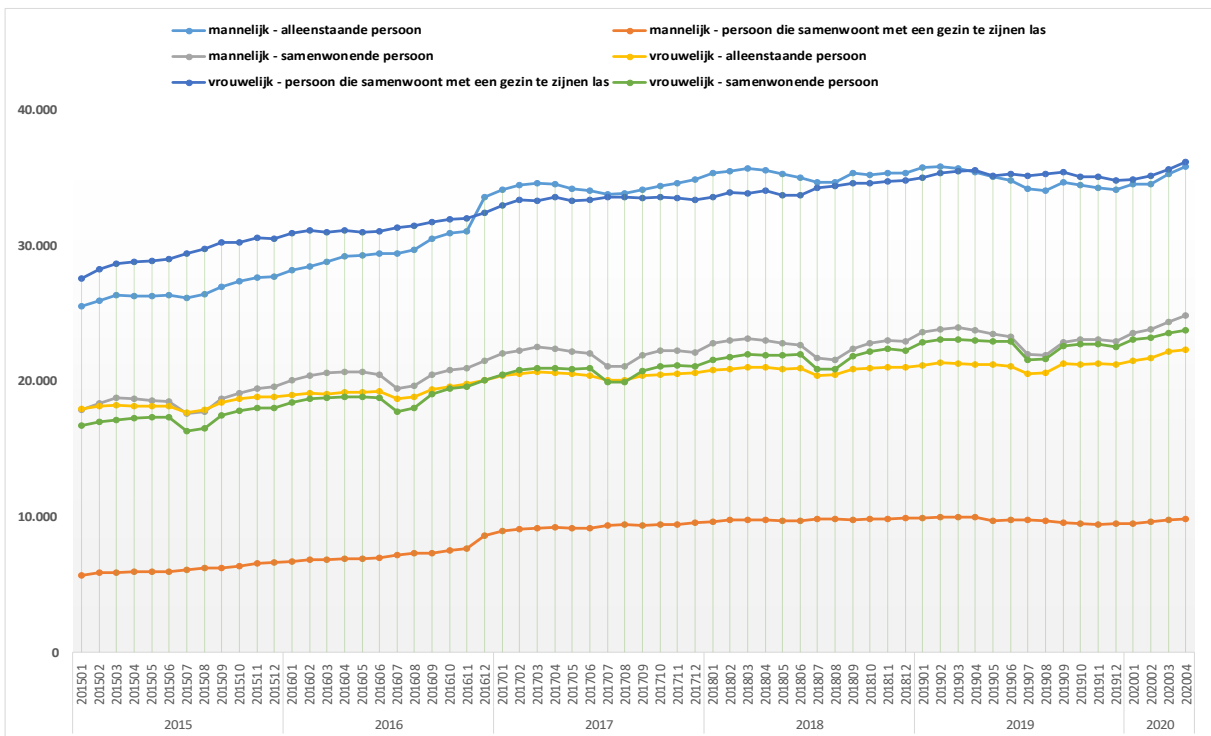
Er is slechts een klein verschil in de groei van het aantal LL per geslacht in maart en april: mannen +3,7 %, vrouwen +2,8 %.



Hetzelfde geldt voor de categorieën van begunstigen: alleenstaanden (+3,5 %), samenwonenden (+3,3 %) en gezinslast (+2,8 %).

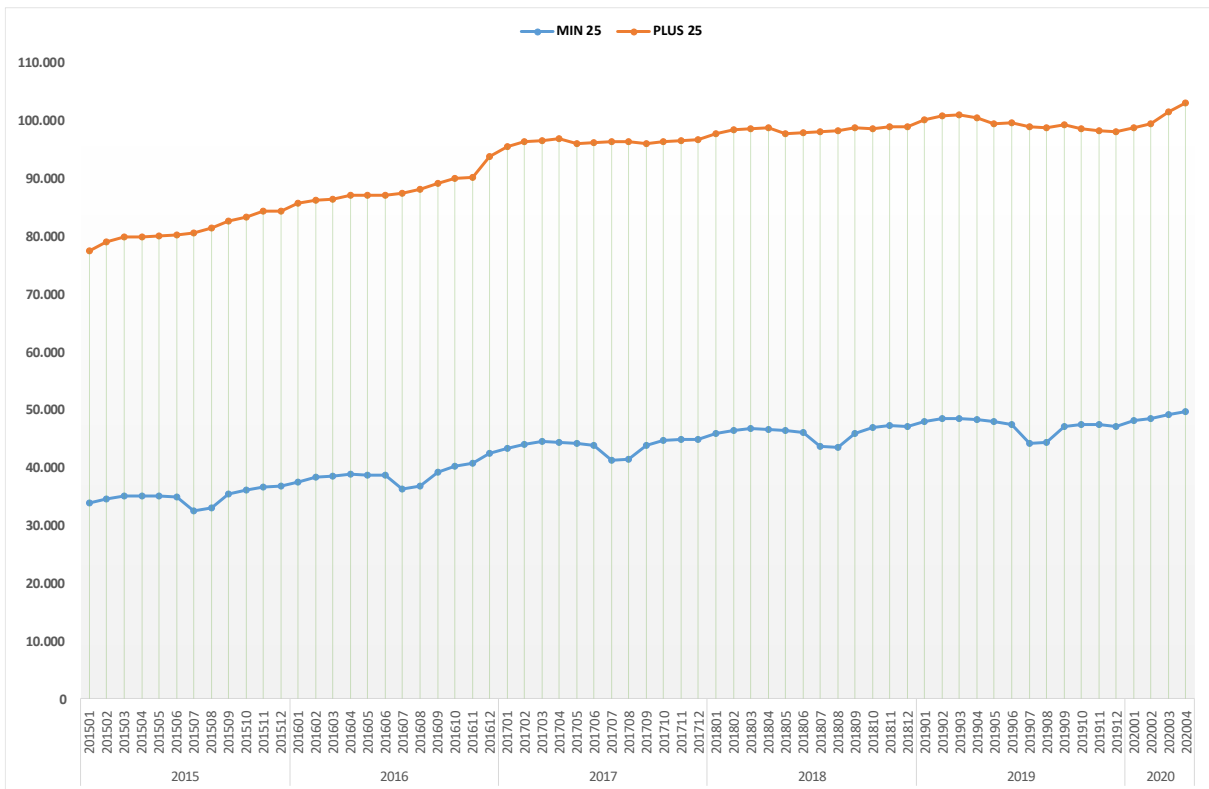


Verhoudingsgewijs zijn alleenstaande en samenwonende mannen het meest getroffen door de gezondheidscrisis.

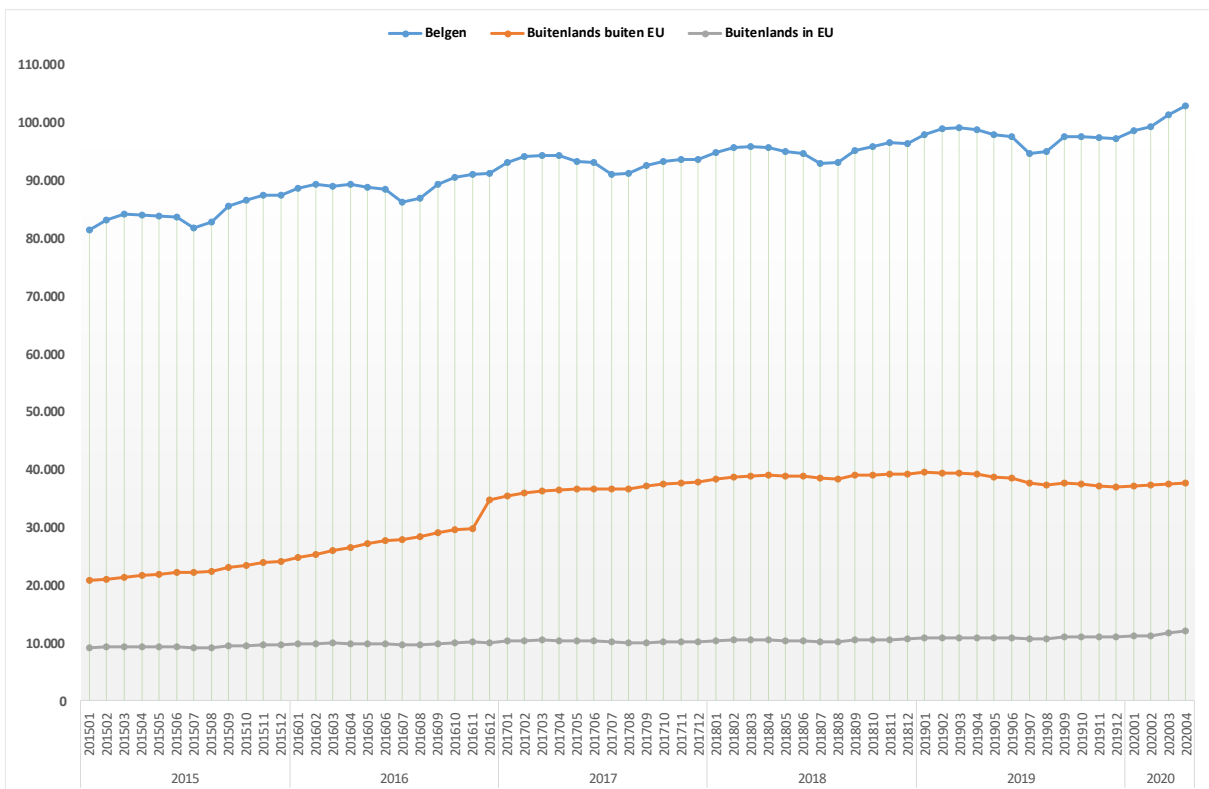


	Groeipercentage maart-april		
	Samenwonend	Alleenstaande	Gezinslast
Vrouwelijk	2,5%	2,9%	2,9%
Mannelijk	4,1%	3,8%	2,5%

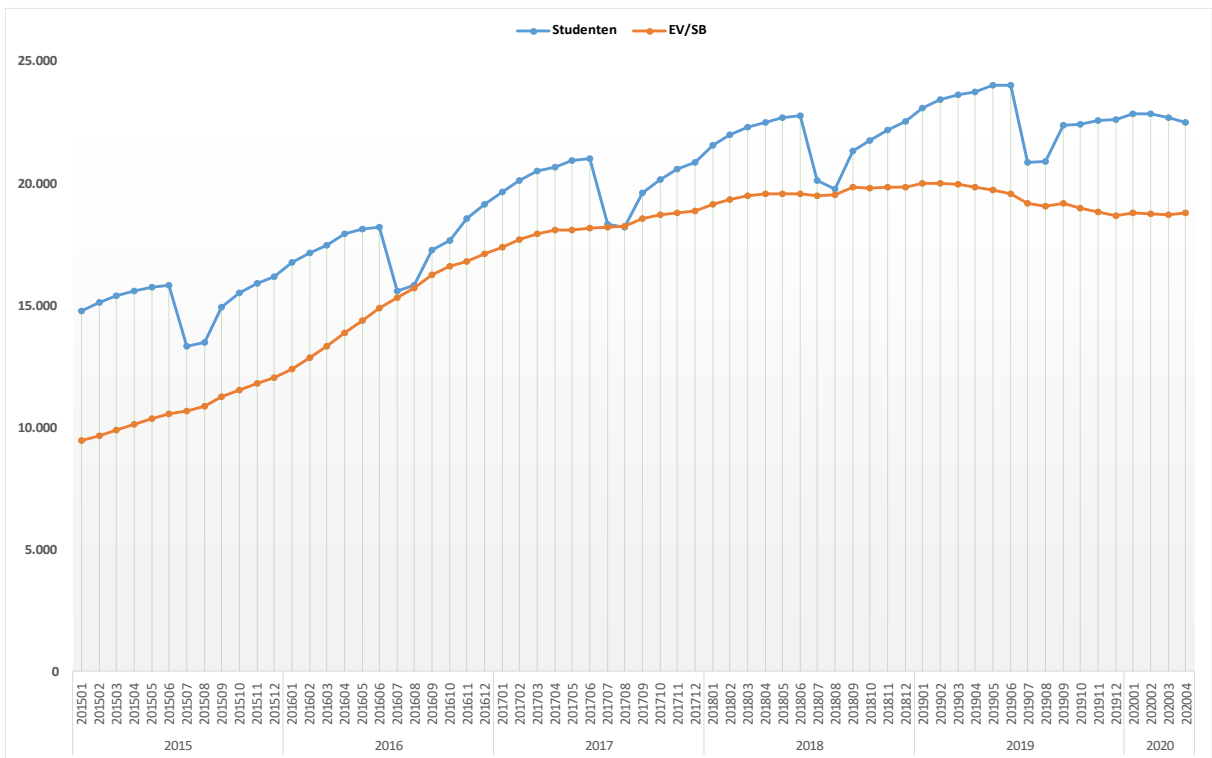
Begunstigden van 25 jaar en ouder werden meer getroffen dan degenen die jonger zijn dan 25 jaar: +3,6 % vs. +2,5 %.



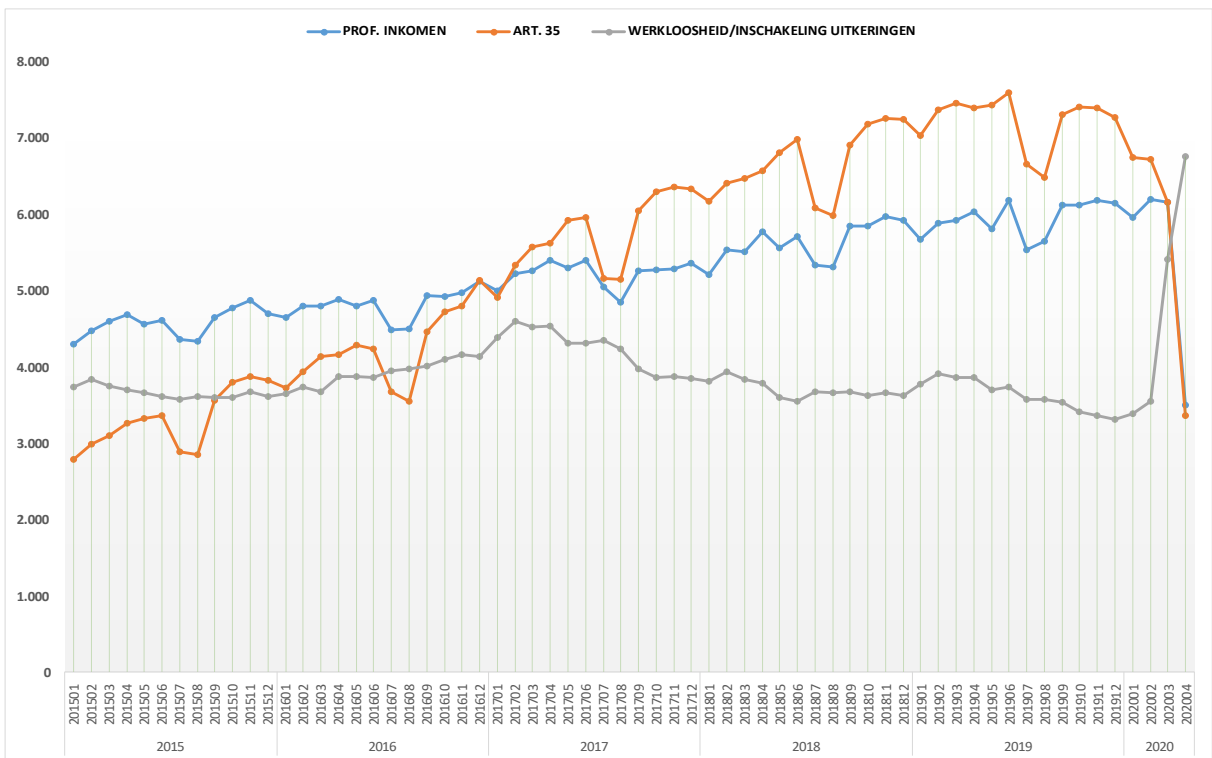
Verhoudingsgewijs is het aantal EU-begunstigden sneller gegroeid dan het aantal Belgische of niet-EU-begunstigden: +7,4 % tegenover +3,6 % en 1,1 %.



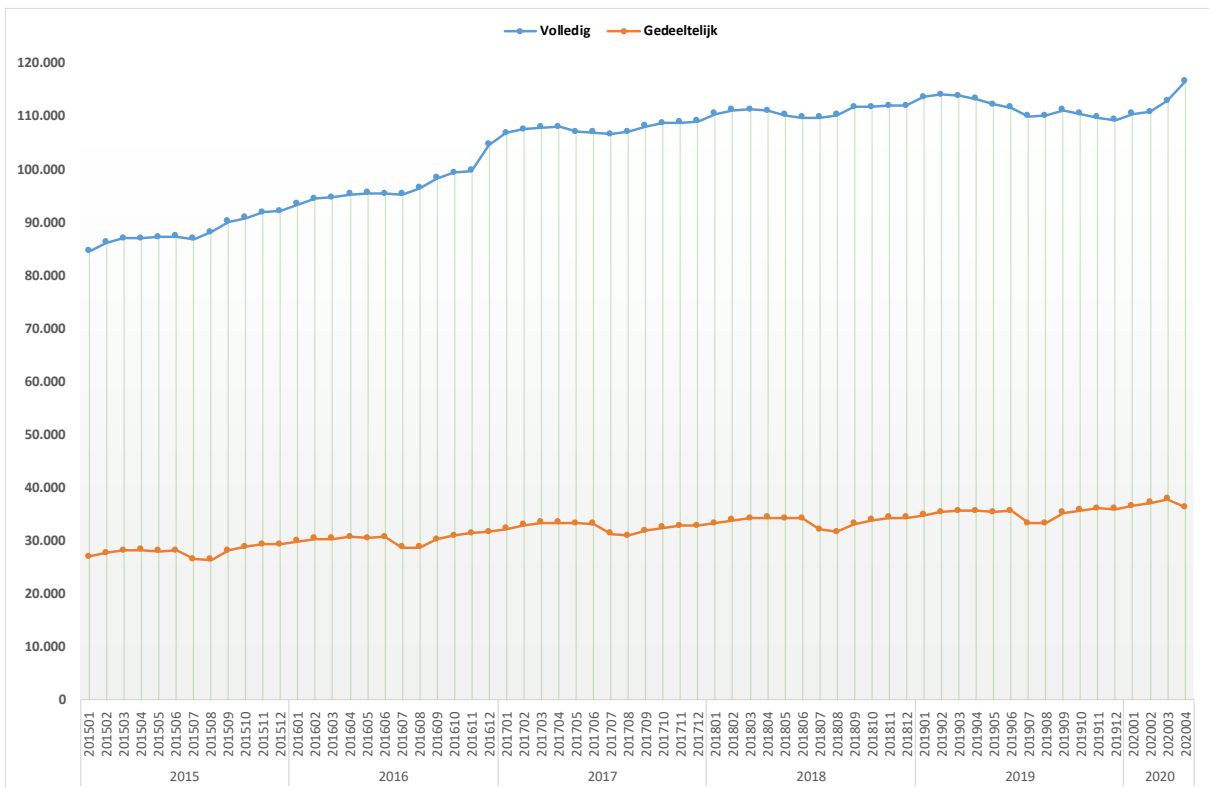
Onder de andere soorten begunstigen vinden we studenten en erkende vluchtelingen / personen onder subsidiaire bescherming terug. Het is verbazend dat het aantal studenten met 1,5 % gedaald is in maart en april, terwijl het aantal erkende vluchtelingen / personen onder subsidiaire bescherming gestabiliseerd is tot + 0,4 % na 6 opeenvolgende maanden van daling.



Het aantal begunstigen met een aanvulling op een werkloosheidsuitkering is gestegen met 90,5 %. Deze stijging compenseert gedeeltelijk de dalingen van het aantal begunstigen met al dan niet vrijgestelde beroepsinkomens: respectievelijk - 50,1 % en - 45,3 %.



Een gedeelte van de begunstigden die hun beroepsinkomen hebben verloren, zijn overgegaan van een gedeeltelijk LL naar een volledig LL. Dit verklaart echter slechts een gedeelte van de stijging van het aantal volledige LL in maart en in april 2020. Het aantal volledige LL is gestegen met + 5,1 %, terwijl het aantal gedeeltelijke LL gedaald is met 2,5 %.



Hoewel het aantal LL over het algemeen een positieve groei kent, dalen de gedeeltelijke LL daarentegen sinds het begin van de crisis en is hun aandeel in het LL van 27,6 % in februari gegaan naar 25,8 % in juni (cijfers van de enquête).

De equivalente LL, die stijgen sinds januari, zijn gedaald in april en mei. De dringende medische hulp, die daalt sinds januari, stijgt opnieuw sinds juni.

De tewerkstellingen, die stijgen sinds het begin van het jaar, zijn voortdurend gedaald sinds maart, in het bijzonder in april. De tijdelijke tewerkstellingen hebben, eveneens in april, een piek gekend: zij bedroegen toen 18,9 % van de tewerkstellingen.

De dringende medische hulp is sterk gestegen sinds juni, terwijl deze gedaald was in maart en april.

De andere soorten steun tonen over het algemeen een dalende tendens (behalve in mei). De details tonen echter aan dat: de dringende medische hulp, die gedaald was in april, sterk gestegen is in juni, de financiële hulp en de steun in verband met kinderarmoedebestrijding, die van maart tot mei zijn gedaald, eveneens gestegen zijn in juni en de hulp bij schuldbemiddeling stijgt over het algemeen over de ganse periode en in het bijzonder in juni. De voedselhulp, die sterk gestegen was in april en mei, is nu aan het dalen. Er moet worden opgemerkt dat de gedetailleerde gegevens van juni nog onderschat zijn, omwille van het feit dat dat er minder respondenten geantwoord hebben in vergelijking met de vorige maanden.

Over het algemeen is de evolutie van het totale aantal begunstigden van maatschappelijke hulp- en dienstverlening vrij stabiel sinds maart.

Evolutie van de in- en uitstroom

Het aantal begunstigen van een bepaalde maand hangt af van de instroom, maar ook van de uitstroom. Dankzij de telling van de nieuwe aanvragen kunnen wij een eerste idee hebben van de evolutie van deze variabelen.

	Instroom en uitstroom* : maandelijks aantal					
	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni
Maatsch. hulp- en dienstverlening IN	53274	43144	42660	35725	30506	34730
Maatsch. hulp- en dienstverlening OUT		31622	43034	37419	30705	29229
Leefloon IN	11263	11787	13819	12319	10106	11401
Leefloon OUT		9609	10662	10778	11139	14076
<i>Opleg leefloon IN</i>	5178	5594	6003	5279	4042	4973
<i>Opleg leefloon OUT</i>		3754	6331	5895	5128	5354
<i>Voorschot leefloon IN</i>	1375	1453	2063	2212	1649	1804
<i>Voorschot leefloon OUT</i>		830	3257	1806	1763	3047
Eq. Leefloon IN	655	803	939	604	518	745
Eq. Leefloon OUT		560	917	626	632	393
DMH** IN	1782	1795	1653	1444	1202	1562
DMH** OUT		2655	1651	1796	1291	338
Andere hulp- en dienstverlening IN	27386	27687	26745	19534	17749	20998
Andere hulp- en dienstverlening OUT		33633	29079	21946	16093	25535
<i>Kinderarmoede hulp IN</i>	5503	5825	4783	2208	1681	2801
<i>Kinderarmoede hulp OUT</i>		6180	5440	5048	2321	2203
<i>Admin IN</i>	4146	4032	4401	5541	5272	9165
<i>Admin OUT</i>		4348	4202	5133	4488	4455
<i>Andere fin. hulp IN</i>	13987	14204	12792	10790	8979	9761
<i>Andere fin. hulp OUT</i>		14134	14909	15564	11571	1240
<i>Voedselhulp IN</i>	3650	3487	3526	4497	3578	3939
<i>Voedselhulp OUT</i>		1645	12672	1617	-5529	15535

	Instroom en uitstroom* : maandelijkse groei				
	Januari-Februari	Februari-Maart	Maart-April	April-Mei	Mei-Juni
Maatsch. hulp- en dienstverlening IN	-19,0%	-1,1%	-16,3%	-14,6%	13,8%
Maatsch. hulp- en dienstverlening OUT		36,1%	-13,0%	-17,9%	-4,8%
Leefloon IN	4,7%	17,2%	-10,9%	-18,0%	12,8%
Leefloon OUT		11,0%	1,1%	3,4%	26,4%
<i>Opleg leefloon IN</i>	8,0%	7,3%	-12,1%	-23,4%	23,1%
<i>Opleg leefloon OUT</i>	0,0%	68,6%	-6,9%	-13,0%	4,4%
<i>Voorschot leefloon IN</i>	5,6%	42,0%	7,3%	-25,5%	9,4%
<i>Voorschot leefloon OUT</i>	0,0%	292,4%	-44,6%	-2,4%	72,8%
Eq. Leefloon IN	22,7%	16,9%	-35,7%	-14,2%	43,9%
Eq. Leefloon OUT		63,9%	-31,7%	0,9%	-37,9%
DMH** IN	0,8%	-7,9%	-12,7%	-16,7%	29,9%
DMH** OUT		-37,8%	8,8%	-28,1%	-73,8%
Andere hulp- en dienstverlening IN	1,1%	-3,4%	-27,0%	-9,1%	18,3%
Andere hulp- en dienstverlening OUT		-13,5%	-24,5%	-26,7%	58,7%
<i>Kinderarmoede hulp IN</i>	5,9%	-17,9%	-53,8%	-23,9%	66,6%
<i>Kinderarmoede hulp OUT</i>		-12,0%	-7,2%	-54,0%	-5,1%
<i>Admin IN</i>	-2,8%	9,1%	25,9%	-4,9%	73,9%
<i>Admin OUT</i>	0,0%	-3,4%	22,2%	-12,6%	-0,7%
<i>Andere fin. hulp IN</i>	1,5%	-9,9%	-15,7%	-16,8%	8,7%
<i>Andere fin. hulp OUT</i>		5,5%	4,4%	-25,7%	-89,3%
<i>Voedselhulp IN</i>	-4,5%	1,1%	27,5%	-20,4%	10,1%
<i>Voedselhulp OUT</i>		670,2%	-87,2%	-441,8%	-381,0%

* Variabele steekproef van maand tot maand volgens het soort hulp.

** Medische hulp: inclusief de requisitoria.

Over het algemeen vertoonde het aantal nieuwe aanvragen voor maatschappelijke hulp- en dienstverlening een daling van het begin van het jaar tot mei. Nochtans daalde de uitstroom eveneens over dezelfde periode, wat de stijgende tendensen verklaart van bepaalde soorten hulp. De nieuwe aanvragen stijgen opnieuw sinds juni.

We stellen hier dus een daling vast van de mobiliteit van het OCMW-publiek tijdens de eerste crisismaanden, wat verklaard zou kunnen worden door de verplichtingen van de lockdown die de interacties beperken tussen begunstigden en OCMW's (moeilijke verplaatsingen, periodes van beperkte permanentie, het betrokken publiek heeft moeilijk toegang tot internet voor de gesprekken op afstand, ...).

De personen die het meest voorkomen in de nieuwe steunaanvragen hadden voorheen geen enkel inkomen of ontvingen een werkloosheidsuitkering, een andere sociale uitkering of hadden nog een arbeidsovereenkomst. Het aantal personen dat voorheen een arbeidsovereenkomst had, is aanzienlijk gestegen van maart tot juni, evenals het aantal werkzoekenden sinds maart, maar in mindere mate.

	Situatie voor steunaanvraag*					
	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni
Zelfstandig	2,6%	1,6%	2,2%	3,1%	2,0%	1,6%
Arbeidsovereenkomst	6,1%	6,2%	18,3%	17,1%	14,2%	11,3%
Interim	1,4%	1,8%	4,6%	2,8%	3,0%	1,8%
Werkstudent	3,3%	1,8%	3,9%	3,5%	4,5%	3,0%
Artiest	0,0%	0,0%	0,2%	0,2%	0,4%	0,7%
Flexi-job	0,3%	0,2%	0,5%	0,5%	0,6%	0,8%
Werkloosheidsuitkering	8,5%	8,6%	12,5%	11,6%	11,6%	13,9%
Pensioen	4,1%	3,5%	3,2%	3,3%	3,4%	5,1%
Leefloon in een ander OCMW	3,3%	2,5%	3,4%	5,0%	2,5%	6,0%
Andere sociale uitkering	8,3%	8,2%	8,6%	9,1%	7,8%	11,4%
Geen inkomen	20,1%	15,0%	12,4%	14,2%	16,2%	13,4%
Andere/Onbekend	42,1%	50,6%	30,0%	29,5%	33,9%	31,0%

* Variabele steekproef van maand tot maand volgens het soort hulp.

Andere maatschappelijke hulp- en dienstverlening: uitgaven en subsidies

Er zijn weinig gegevens beschikbaar over de uitgaven voor andere steun dan het (equivalent) LL, de tewerkstellingen en de medische hulp. Om de evolutie hiervan te schatten, heeft de vragenlijst de totale uitgaven verzameld, evenals het maandelijkse gedeelte dat besteed wordt aan de nieuwe aanvragen.

Via de steekproef schatten wij de maandelijkse uitgaven bij andere maatschappelijke hulp- en dienstverlening in België op ongeveer 14.000.000 euro tijdens de laatste maanden, waarvan ongeveer 3.000.000 euro besteed wordt aan de nieuwe uitgaven. Dit bedrag vertegenwoordigt gemiddeld iets minder dan een honderdtal euro per maand.

Voor de voedselhulp in het bijzonder kunnen we via de steekproef schatten dat de eerste schijf van de subsidie van 3.000.000 Euro met betrekking tot het koninklijk besluit van 31 maart 2020 houdende dringende maatregelen inzake voedselhulp voor de doelgroep van gebruikers van de openbare centra voor maatschappelijk welzijn volledig werd gebruikt.

Dakloosheid

De steden en grote steden werden in het bijzonder aangemoedigd om dit gedeelte in te vullen.

Het aantal daklozen dat ten laste wordt genomen (ongeacht het soort steun) wordt sinds de crisis geraamd op ongeveer 9.600 personen.

	Maandelijks aantal*					
Dakloosheid	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni
Aantal daklozen dat laste wordt genomen door het OCMW	9081	9225	9495	9483	9603	9484
Aantal beschikbare plaatsen voor nachtopvang (naast COVID-19)	2229	2548	2639	2521	2509	2107
Aantal noodwoningen	1670	1787	1947	1944	2008	1551

	Maandelijkse groei					
Dakloosheid	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni
Aantal daklozen dat laste wordt genomen door het OCMW	-	1,6%	2,9%	-0,1%	1,3%	-1,2%
Aantal beschikbare plaatsen voor nachtopvang (naast COVID-19)	-	14,3%	3,6%	-4,5%	-0,5%	-16,0%
Aantal noodwoningen	-	7,0%	9,0%	-0,1%	3,3%	-22,7%

* Variabele steekproef van maand tot maand volgens het soort hulp.

Het aantal geschatte opvangplaatsen en noodwoningen is gestegen sinds februari, met een piek in intensiteit in maart, en daalt sindsdien. Het aantal lockdownplaatsen wordt geschat tussen 230 (maart en juni) en 600 (april en mei).

Extrapolatie voor het jaar 2020

Door te extrapoleren op basis van de gemiddelde seizoensgebondenheid van de laatste 10 jaar en van het groeisupplement dat werd waargenomen van maart tot juni, bedraagt het jaarlijkse groeipercentage (januari 2020-januari 2021) 6,2 %.